

РЕЦЕПЦИЯ НА ТВОРЧЕСТВОТО НА АЦО ШОПОВ В БЪЛГАРИЯ (В КОНТЕКСТА НА РЕЦЕПЦИЯТА НА МАКЕДОНСКАТА ЛИТЕРАТУРА СЛЕД 1990 г.)

Елена Дараданова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“,
elidaradanova@slav.uni-sofia.bg

Статията коментира рецепцията на Ацо Шопов в България в контекста на рецепцията на македонската литература след 1990 г. Анализират се тенденции в преводната динамика на македонската литература, жанрова картина, издателски стратегии и др. Поставен е фокус върху преводната рецепция на Ацо Шопов в българска среда: публикувана стихосбирка, присъствие в специализиран периодичен печат и представителни антологийни подбори и др. Подчертана е позицията на Шопов в процеса на изграждане на българската представа за съвременната македонска литература и конкретно за македонската поезия.

Ключови думи: *рецепция, македонска литература/поезия, България, Ацо Шопов*

Рецепцията на македонската литература в България се случва основно през последното десетилетие на XX век и първата четвърт на XXI в. Активизирането на интереса към нея е свързано с политическите промени, настъпили в двете държави, и промяната на културните политики в България. Ако до този момент македонската литература се възприема под шапката на литературите на Югославия, от 90-те години в българското читателско съзнание започва формирането на представата за самостоятелна национална литература. Този процес е улеснен от интензификацията на литературните контакти и активността на редица издателства и медии. Предвид културната ситуация, респективно нагласите на читателската аудитория в България, съвсем логична е ориентацията към съвременните литературни явления, случващи се в съседната страна. Посочената тенденция през 90-те г. на XX век се задържа и през новия век. Интересът към македонската литература преводачът проф. Божидар Манов (2015) обобщава така: „На 300 км от София съществува една изключително интересна съвременна литература, която ние въобще не познаваме, и най малкото от съседско любопитство е редно да се понадигнем на пръсти и да погледнем отвъд дуvara, за да видим какво се случва там, защото то се случва“ (Манов 2015).

Необходимостта от компенсиране на липсата на преводи от македонската литература в българска среда е повече от очевидна, особено предвид съществуващата стабилна преводна традиция по отношение на другата съседна южнославянска литература – сръбската. В началото на последното десетилетие на XX век преводачите поемат отговорната задача за осъществяване на межкултурния диалог, тъй като техните избори на текстове за превод полагат основата на формиращата се читателска представа. Те са важно условие за осъществяване на специфичния „мост на разбирането“, необходим за възприемането на чуждия текст, който според Яус (2017) „може да бъде определен по различен начин: чрез преобладаващия хоризонт на дадена традиция или култура, при липсата на такъв – посредством езикови универсалии или основни антропологични структури...“ (Яус 2017). Периодичният печат е основен фактор в рецепционния процес през 90-те – почти всички периодични издания с насоченост към култура и литература публикуват преводи от македонски автори. За 8 години са реализирани над 90¹ преводни публикации от различни жанрове и са представени над 65 македонски автора. Нещо повече, македонските автори придобиват популярност, като роля за това изиграват различни фестивали, съвместни събития и гостувания в България. Ориентацията към съвременна литература се наблюдава през 90-те години и в преводите на поезия. Основният дял от преводната поезия в периодичния печат е от съвременни автори, а в преводния процес се включват писатели и поети от различни поколения като Ганчо Савов, Петър Караангов, Малина Томова, Бойко Пенчев, Йордан Евтимов, Бойко Ламбовски и др. Г. Савов (2004) изтъква особения принос на Й. Евтимов за представянето на модерната македонска лирика пред българския читател и високо оценява както качествата на превода, така и очевидната му компетентност по отношение на литературните процеси (виж Савов 2004, с. 251). В края на десетилетието се случва и първият опит за очертаване на комплексна картина на македонската поезия в изданието на българския П.Е.Н. център и Свободно поетическо общество, под съставителството на Г. Старделов – *Съвременни македонски поети* (1998)².

Съществена роля в рецепцията на македонската литература изиграва драматургията. 90-те години поставят началото на траен интерес към македонската драма и заслуга за популяризацията ѝ имат преводачите Константин Оруш, Ганчо Савов, Богомил Стоилови др. През 2002 г. македонската драма е представена и в самостоятелно издание – *Млада македонска драматургия от края на XX век*. Медиацията на театъра има специфична

¹ Г. Савов твърди, че само общият брой на отделните преводи на поезия до началото на новия век е около 200 текста (Виж Савов 2004, с. 251).

² Преводите в сборника са от Н. Стефанова, П. Караангов, Б. Мисирков, Р. Леонидов, Й. Ефтимов. (Виж Старделов, Г., съст. 1998).

функция в рецепционния процес, тъй като успешните театрални постановки провокират сред по-широка аудитория любопитство и към националната литература. Първоначалната представа за македонската литература се формира от периодичния печат, но тя се разширява и детайлизира след появата и на самостоятелни преводни издания. През 90-те години на ХХ век българската публика има възможността да се запознае, освен със споменатия подбор на Старделов, само с още няколко издадени книги: *Зад тайната врата* от С. Яневски (1994), *Черната кула* от М. Матовски (1994), *Подгряване на вчерашния обяд* от М. Неделковски (1996), *Македонският Фауст* от М. Сърбиновски (1996), *Пирей: корен неумиращ* от П. Андреевски (1996), *Зазидани сенки* на Р. Силян (1998) и *Пресна пепел* от Бр. Цветкоски (1999) и др. Причина за това е спецификата на самото десетилетие в България – проходящ книгоиздателски пазар, липса на механизми, които да подпомагат преводната рецепция на литератури, които са извън фокуса на издателските политики. Коментирайки преводната рецепция на славянските литератури през 90-те години, А. Бурова (2018) отбелязва, че тя „може да се определи като несистематична, фрагментарна, нестабилна; през този период се проявява най-силно и зависимостта ѝ от субективни фактори като преводачески предпочитания, контакти между автори и преводачи от съответните два културни контекста и т.н.“ (Бурова 2018, с. 222).

През първите десетилетия на ХХI век обаче ситуацията се променя, появяват се все повече издателства, които се ангажират с публикуването на македонски автори. Засилената преводна динамика отразява стремежа към наваксване по отношение на македонската литература, която вече се възприема и като част от многообразието на европейската литература. Издаването е подпомагано от различни програми, проекти или институции и за 23 години в България са реализирани 38 самостоятелни стихосбирки, 4 антологии, 59 романа и няколко прозаични сборника. Интересни наблюдения и изводи върху рецепцията на македонския роман в България предлага Л. Липчева-Пранджева (2019), посочвайки тенденция „на устойчиво (...) и на последователно разширявано включване на македонски романи на сцената на българската литературна комуникация“ (Липчева-Пранджева 2019, с. 109). Изследователката коментира и писателската разпознаваемост в българска среда, като обособява ядро от романисти, които присъстват стабилно както в издателските планове, така и в читателското съзнание (вж. Липчева-Пранджева 2019, с. 112).

Интересът на читателската публика към изданията на македонска литература се дължи на няколко фактора. На първо място, това е съзнанието на читателите за близка, макар и недотам позната, литература на съседна държава. Представата за близост – териториална, културна и пр., е една от причините за успешна рецепция на македонската литература в българска

среда. Същевременно тенденцията за преводи на текстове, отличени с европейски награди, или участието на македонски автори в международни литературни форуми в България насочват българския читател към възприемането на македонската литература като част от съвременните европейски литературни процеси. Издателствата също публикуват преводни македонски книги в поредици, ориентирани към представяне на съвременна европейска литература – напр. *Ерго* издава няколко македонски поета в своята поредица *Модерна европейска лира*. В тази посока често са и анонсите за авторите и книгите, публикувани в медиите, цитират се техните преводи на различни европейски езици и международни награди (*Сестрата на Зигмунд Фройд* от Г. Смилевски (2013), *Резервен живот* от Л. Димкоска (2015), романите на Л. Старова – *Балканвавилонци; Балканският ключ*, и др.). Рецепцията на романите на Старова е подходящ пример за успешно вписване на македонска литература в два рецепционни модела – полагане и в европейски, и в балкански културен контекст. Подобна специфика се наблюдава и в рецепцията на сръбската литература в България, за която И. Христова (2015) отбелязва: „В контекста на общата ни балканска ситуираност, сръбската литература се откроява със свой специфичен модел на присъствие в съвременната българска култура – като емблематизираща културната и цивилизационната различност на Балканите и същевременно легитимираща тази различност извън локалното и провинциалното ѝ измерение.“ (Христова 2015, с. 457)

Рецепционни стратегии, утвърждаващи представата за македонската литература като балканска, южнославянска или въобще славянска литература, са заложили в концепциите на някои от публикуващите македонски автори български издателства и периодика, ориентирани към културата на Балканите (сп. *Литературни Балкани*) или културата на славяните (сп. *Знаци, Славянска литературна академия*). В. Седефчева (2019) посочва значимата мисия на издателство *Балкани*, което „запознава своите читатели с българската и балканските литератури“ и „чрез своите проекти подпомага сътрудничеството между тях“ (Седефчева 2019, с. 95). И списанието *Литературни Балкани*, и издателската поредица *Балканска библиотека* вписват македонската литература именно в представата за балканската културна специфика. Издателството реализира през 2005 г. тематичен брой на списанието – *Нова македонска поезия и проза*, а в рамките на *Балканска библиотека* изданията: *Град* на Л. Георгиевски, *Красавицата и мародерът* на Б. Павловски, *Речник на предразсъдъците* на Л. Георгиевски, *Смъртта на дякона* на Др. Михайловски. Ориентирани към балканската култура са и антологиите „Хемус – антология на балканската поезия“ (2007) и „Гласове от Балканите“ (2016). За осмислянето на македонската литература като част от многообразието на културата на славяните спомагат фестивалите с такава насоченост: поетическият фестивал

Славянска прегръдка – Варна, и Майски срещи на славянските творци „Свято слово“ – Бургас.

Литературните фестивали и срещи, гостуването на македонски творци на различни културни форуми са важни фактори в процеса на рецепцията на македонската литература в България, а тази форма на популяризация е често използвана както от издателства, публикуващи македонски автори, така и от културни институции като Културно-информационния център на Република Северна Македония, който организира не само представяния на преводни издания, но и станалите традиционни Македонски книжовни визити.

Рецепцията на македонската литература се вписва във всеобщата тенденция за предпочитание към съвременни автори, което можем да отбележим и по отношение на другите славянски литератури, и по отношение на неславянските. Така рецепционният образ на македонската литература се основава върху литература от втората половина на 20 век и новия век, като тази представа все още не е достатъчно уплътнена с важни текстове на репрезентативни автори. В този случай решаваща роля за създаването на по-детайлен литературен образ играе критическата или научната рецепция. Началото ѝ е поставено от публикациите в периодиката на К. Оруш и Г. Савов, автори и на научни статии за рецепцията на македонската литература в рамките на многотомното издание на БАН – *Рецепция на европейските литератури в България* (виж Савов 2004; Оруш 2004). Литературните отзиви, статии, анотации и интервюта с писатели и преводачи в медиите са също важна част от рецепционния процес.

Втората наблюдавана тенденция е присъствието в издателската дейност както на популярния романов жанр, така и на непопулярния – стихосбирки. Например през първото десетилетие на новия век изданията на поезия са почести (11 стихосбирки) спрямо белетристиката. Преводната активност като цяло демонстрира необичайна склонност към известно жанрово балансиране при македонската литература, което е изключение от всеобщата картина (от 2010 до 2023 г. са издадени 27 сборника с поезия). Едва в последните години се забелязва ориентация предимно към романа.

Третата тенденция, свързана с необходимостта от наваксване спрямо македонската литература, са изданията с представителна функция. Първото антологийно издание от смесен панорамен тип през новия век е реализирано от издателство *Хайни*, отново, както и предходното от 1998 г., в колаборация с П.Е.Н-центровете на двете страни. Заглавието *Македонската литература в новия век* (2006) съдържа концепцията на селекцията за представяне на литературни явления и почерци от новото столетие, но всъщност сборникът включва 53 съвременни македонски творци от различни поколения – 32-ма поети, 19 белетристи и двама есеисти, сред които В. Андоновски, Г. Тодоровски, Вл. Урошевич, Б. Гюзел, Е. Клетников, Бр. Цветкоски, К. Кюлавкова,

Г. Михайлова-Бошнакоска и др. Предговорът към изданието е на Д. Бешевски – един от представените автори в сборника. Панорамата има за цел не толкова да формира канонична представа, колкото да даде лице на съвременните случвания в македонската литература, което обяснява и разножанровия състав на сборника. Особеност на изданието е, че подборът включва само творби на членове на Македонския П.Е.Н.-център и е резултат от творческите контакти между двете институции.

През 2016 г. са публикувани два нови подбора, които обаче имат различно значение. Първият е най-представителното издание на македонска поезия у нас, а вторият – двуезичният *Алманах на съвременна македонска поезия = Алманах на современата македонска поезија* на Латинка Златна, има по-скоро регионално значение. Към тези сборници ще причисля и общите антологии на Славянската литературна академия, които представят основно участници във фестивалите на поезията във Варна. Изданията на Международния фестивал на поезията «Орфей - Пловдив» имат по-ограничено влияние върху рецепционния образ на македонската поезия.

Въз основа на издадените поетически сборници в български контекст се формира една сравнително плътна представа за съвременната македонска поезия, специално място в която има творчеството на Ацо Шопов. Рецепционният образ на македонския поет в българското читателско съзнание се изгражда от няколко публикации. С най-голяма значимост е преводната му стихосбирка, тъй като за разлика от други македонски автори, присъствието в литературната периодика в този случай не е достатъчно функционално. Причина за това е посочената тенденция за предимство на автори от новата македонска литература, наблюдавана в политиките на основните специализирани седмичници в България. Тези политики са съобразени с интереса на читателската аудитория и като цяло определят и българските издателски политики при подбора на преводни книги. В това отношение българската литературна ситуация не се отличава от тенденциите в световен и европейски мащаб, но при публикуваните преводи от славянски автори, в това число и македонски, пазарът не играе чак толкова определяща роля.

Началото на литературната рецепцията на творчеството на Шопов се поставя през 1994 г., когато в сп. *Струма* са публикувани три стихотворения: *Черно слънце. - И още веднъж черно слънце. - Пак черно слънце*, в превод на Г. Савов³. Цикълът е включен в стихосбирката *Гадател на пепел*⁴ (1970) и е отлична основа за формирането на представата за авторския почерк в

³ Първият превод на бълг. език *И още веднъж черно слънце* е публикуван извън България през 1971 г. от сп. *Мост* (виж А. Гурчинова 1993, с. 181), но той не е функционален по отношение на формирането на рецепционния образ на Шопов в българска среда.

⁴ Прев.Е.Д.

българското читателско съзнание. Три години по-късно в рецепционния диалог се включват две периодични издания – алманахът *Света гора* и в. *Литературен форум*. В алманаха е публикуван отново преводът на *Черно слънце*, докато седмичникът допълва вече познатите текстове с нов превод на Н. Стефанова от същата стихосбирка – *Случка край езерния бряг*. Представянето на поета пред българската аудитория чрез този знаков цикъл означава не само добър литературен вкус. Налице е задълбочено познаване на поезията на Шопов от страна на преводача, тъй като според А. Вангелов „соларността е нейната скрита и затова може би ключова тематична основа“⁵ (Вангелов 1993, с. 54).

От публикациите в специализирана периодика най-голямо значение има цикълът стихотворения в сп. *Литературни Балкани* (2011, бр. 19), тъй като запознава с по-голям брой преведени творби – *Раждане на словото; Търся своя глас; Към гълъба, който кръжи над моята глава; Кажу ми: небе; Молитва за едно обикновено, но още ненамерено слово; Втора молитва на моето тяло; Трета молитва на моето тяло; Четвърта молитва на моето тяло; Осма молитва на моето тяло, или кой ще осмисли тази любов; В тишина*. Тази селекция е опит за частично ретроспективно представяне на Шоповата лирика от сборниците *Слей се с тишината* (1955), *Вятърът носи хубаво време* (1957), и *Небъдност* (1963). Стихотворенията в превод на Р. Кисьов, включени в тематичния блок *Македонски поети* заедно с творби от С. Димоски, С. Стойчевски и В. Ацевска, вписват творчеството на автора в контекста на съвременната македонска поезия. Публикацията в списанието е първият опит за изграждане на по-плътен рецепционен образ, като същевременно се активира рецепционният модел за автор от литературата на Балканите.

Същинската рецепция на поезията на Ацо Шопов се случва през новия век, когато издателство *Авангард принт* публикува самостоятелната стихосбирка *Раждане на словото*. Премиерата на книгата се осъществява в Македонския културен център в София през ноември 2013 г., а на събитието присъстват съпругата и дъщерята на поета. Стихосбирката, дело на поета преводач Роман Кисьов, способства едно по-детайлно запознаване на българската публика с Шоповата поезия. Р. Кисьов е една от най-важните фигури в процеса на популяризацията на македонската поезия в България и именно на него читателите дължат голяма част от преводните стихосбирки (13 превода). В. Седефчева откроява неговата позиция в рецепционния процес „като един от преводачите, представящи канона на македонската литература“ (Седефчева 2019, с. 97). Подобна оценка е важна (въпреки че не всички преведени от него автори бихме определили като канонични), предвид тепърва изграждащата се представа за македонския литературен канон в български контекст. Припознаването на отделни автори като репрезентативни за представителния

⁵ Прев.Е.Д.

национален корпус текстове е от решаващо значение за формирането на тази представа в българското литературно поле.

Стихосбирката следва предпочитания антологичен модел на представяне на чуждестранна поезия от тип избрани творби. В сборника са включени 58 стихотворения от различни стихосбирки, като подборът е изцяло според вкуса и концепцията на преводача. Намерението на Кисьов е да очертае сравнително цялостна картина на поетическото развитие на Шопов, като за целта включва творби от различни периоди от творческата му дейност. Този замисъл на преводача е ефективен не само за изграждане на по-добра представа за поетическия почерк на Шопов, но и по отношение на компенсиране на липсата на синхронна рецепция в годините, когато това творчество се случва. Изборът на Кисьов предлага панорама от творби от стихосбирките *Слей се с тишината* (1955), *Вятърът носи хубаво време* (1957), *Небъдност* (1963), *Гадател на пепел*⁶ (1970), *Песен на черната жена* (1976), *Дърво на хълма* (1980). Преводачът не включва стихотворения от първите поетически сборници, както и от сатиричния *Юс универсум*, вероятно поради това, че тази лирика не се вписва в основния замисъл на преводната стихосбирка: да представи Шоповата поезия не само като специфичен оригинален глас в македонската литература, но и като симптоматична за модерните процеси в македонската поезия.

В предговора на книгата Кисьов изтъква, че „поезията на Ацо Шопов отдавна е позната в Европа и по света, преведена е на най-големите световни езици и продължава да се превежда... Но в България до този момент тя е непозната, освен на един много тесен кръг от поети и специалисти“ (Кисьов 20, с. 5). Краткото въведение в поезията на Шопов улеснява и насочва читателската рецепция, но най-функционални за рецепционния образ в читателското съзнание са акцентирани върху позицията на класик на македонската поезия и ситуирането в представата за европейски и световно разпознаваем автор. По този начин се активира механизмът на възприемане на тази поезия като представителен феномен не само в национален, но и в общоевропейски план. Представата се допълва и от публикуваните в изданието кратки отзиви от македонски и чужди специалисти, които потвърждават посланието за значимост към българската публика. Включването на отзиви не е обичайна практика при поетическите сборници, но в този случай тя е ефективна, предвид непознатостта на автора и намерението на съставителя да насочи възприемането на поета като един от оригиналните поетически гласове на 20 век. В подкрепа на целенасоченото изграждане на подобна представа е и автобиографичната бележка, в която можем да отбележим два акцента. Първият е, че Ацо Шопов се счита за един от основоположниците на модерната македонска поезия, което автоматично поставя поезията му в контекста

⁶ Прев.Е.Д.

на знаковите явления в македонския литературен процес. Вторият акцент, насочен към преводната рецепция в световен мащаб, преповтаря заложената в предговора идея за оценностен автор. За активизацията на рецепционния модел на основоположник на модерната поезия заслуга има и Г. Савов, който в *История на южнославянските литератури* (2012) също споменава Шопов във връзка с процесите на модернизация на литературата в Македония и вписва творчеството му в контекста на преодоляването на соцреалистичната догма и новите пътища на македонската поезия (виж Савов, Бонджолов 2012, с. 346).

Осмислянето на Шопов като част от македонската каноничност в български контекст е важно предвид липсата в масовото българско читателско съзнание на ясно очертана представа за канона. Изграждането на такава е възпрепятствано от редица литературни и извънлитературни фактори. Опит за частично конструиране (предвид концепцията на съставителите) прави изданието „Хемус – антология на балканската поезия“. Всъщност Ацо Шопов е една от малкото фигури от македонската литература, с които каноничният ред се припознава, и присъствието на неговата поезия в различни издателски проекти в България е симптоматично. По отношение на категорията представителност за македонския литературен процес важна позиция в българското рецепционно поле имат две поетически антологии. Както вече споменахме, първото антологийно издание е *Съвременни македонски поети* от 1998 г., в което Г. Старделов очаквано включва стихотворения и от Ацо Шопов. Предвид спецификите на изданието, а и проблематичната ситуация на книгоиздаването и книгоразпространението в България през десетилетието, този сборник не достига до широк кръг читатели и съответно оказва ограничено влияние върху рецепционния образ на поета. Много по-голяма значимост има вторият сборник, отпечатан през 2016 г. под заглавието *Портал на слънцето: съвременни поети от Република Македония*. Тази антология е реализирана от издателство *Ерго*, което има съществени заслуги към преводната рецепция на южнославянските литератури в България и твърдо следва политика на баланс спрямо не толкова пазарни, но културно значими издания. Съставител и преводач на сборника е Р. Кисьов, който в предговора представя концепцията на подбора си по следния начин: „Тази антология, без да е панорамна и независимо че не обхваща цялата съвременна македонска поезия, представя една достатъчно широка и автентична картина (...) Концепцията ми на съставителство бе да акцентирам на най-характерното за тази поезия, да покажа ясно изразения ѝ духовен характер, но в нейното многообразие и многопластовост – нейните мистични, метафизични и херметични пластове, или пък християнско-религиозни, но също и философско-екзистенциални или сюрреалистични, а дори и абсурдистици на места пластове, изразени в поезията на различните македонски поети...“ (Кисьов 2014, с. 12). Сборникът

представя около 400 преводни стихотворения от 42-ма македонски поети и представлява най-мощното представяне на македонска поезия в антологичен формат. Амбициозният проект на Кисьов е резултат от неговия дългогодишен преводачески принос към българо-македонския литературен обмен. В селекцията Ацо Шопов логично заема първото място с четири творби: *Вятърът носи хубаво време*; *Бялата тъга на извора*; *Девета молитва на моето тяло*; *Дърво на хълма*, които онагледяват, макар и бегло, поетическия развой и търсения на македонския поет през годините. Идеята на съставителя да очертае картина на македонското поетическо творчество – както самият той казва: „от Шопов до Шопов”⁷ (Кисьов 2014, с. 11), е подчинена на субективен подход към поетическите случвания в съседната литература, но антологията като цяло се придържа към селекция на общопризнати имена и оценностени в македонска литературна среда текстове. Включените в изданието македонски поети онагледяват развойните модели на македонската поезия от 50-те години на 20 век до наши дни и създават сравнително широка представа за съответните процеси у българската читателска публика. Изборът се ръководи от критерия за репрезентативност и определено е успешен с оглед на типа формат, какъвто е антологията. Поетическият подбор от творчество на Шопов е един от най-сполучливите в контекста на функцията на антологичния жанр като презентация на високи литературни стойности. Трябва да отбележим обаче, че поезията на Шопов не присъства в българското читателско поле единствено през традиционните публикационни формати. Във времето на електронното четене творчеството му намира път към българския читател и чрез електронна периодика и литературни сайтове като *Литературен свят* и *Открита литература*. Друг актуален и иновативен подход в диалога със съвременната публика се осъществява в рамките на проекта *Поезиомат* от 2017 г. (по идея на О. Кобза) чрез инсталираните в София и в няколко български града автомати за поезия. Сред избраните 21 стихотворения от европейски поети в превод на български за поетическия джубокс е творбата на Шопов – *Вятърът носи хубавото време*.

В контекста на рецепцията на македонската поезия в България можем да определим преводите на лириката на Ацо Шопов като основополагащи за представата за македонския литературен канон, което е от голямо значение за запълване на празнините в картината на македонската литература. Втората важна позиция е в рамките на непрекъснато развиващия се образ на съвременната македонска поезия, който неочаквано демонстрира по-голяма плътност в сравнение с поезията на някои други южнославянски литератури. Това се случва благодарение на интензивната преводна активност и наличието на отчетлив интерес от страна на преводачите и българската публика към поетическата продукция в Македония. Въпреки отбелязаното

⁷ Последният автор е младият поет Иван Шопов.

значимо присъствие на творчеството на Шопов в българското литературно поле, по-прецизна представа у българската публика биха създали преводи на цялостни стихосбирки, съдържащи и оригиналните автори концепции.

Цитирана литература

- [1] Башевски, Д., ред. (2006) Македонската литература в новия век. София: Хайни.
- [2] Бурова, А. (2018) Процеси и модели на преводната рецепция. Славянска филология, т. 26, 219–228.
- [3] Вангелов, А. (1993) Црното сонце кај Шопов. Творештвото на Ацо Шопов. Скопје: Филолошки факултет – Скопје, Институт за македонска литература, 54–57
- [4] Гурчинова, А. (1993) Поезијата на Ацо Шопов во странство. Творештвото на Ацо Шопов. Скопје: Филолошки факултет – Скопје, Институт за македонска литература, 171–183.
- [5] Кисьов, Р. (2016а) Македонската поезия и светлината на словото (предговор). Портал на слънцето. Съвременни поети от Република Македония. Съст., прев. Р. Кисьов, София: Ерго, 5–13.
- [6] Кисьов, Р. съст. и прев. (2016б) Портал на слънцето. Съвременни поети от Република Македония. Съст., прев. Р. Кисьов, София: Ерго.
- [7] Липчева-Пранджева, Л. (2019) Македонският роман в превод – две десетилетия в два контекста. България – Македония – Словения: Межкултурни диалози в XXI век к, II част/ Бугарија – Македонија – Словенија: Меѓукултурни дијалози во XXI век, II дел/ Bolgarija – Makedonija – Slovenija: Medkulturni dialogi v 21. stoletju, II. del. Н. Субиото, Л. Димитров (съст.). София: Аз-буки, 101–120.
- [8] Манов, Б. (2015) Македонската литература отвъд дуvara (интервю). Култура. Портал за култура, изкуство и общество. 19.8.2015. Прегледано на 30.8.2023. <https://kultura.bg/web/македонската-литература-отвъд-дувар/>
- [9] Оруш, К. (2004) Славко Яневски. Рецепция на европейските литератури в България, т.6 Балкански литератури, София: АИ „Марин Дринов“,
- [10] Савов, Г. (2004) Македонски литературни творби в български издания и на българска сцена. Рецепция на европейските литератури в България, т.6 Балкански литератури, София: АИ „Марин Дринов“, 251–259.
- [11] Савов, Бонджолов (2012). История на южнославянските литератури. В. Търново: УИ „Св.св. Кирил и Методий“.
- [12] Седефчева, В. (2019) Характеристики на рецепцията на словенската и македонската литература в България. България – Македония – Словения: Межкултурни диалози в XXI век к, II част/ Бугарија – Македонија – Словенија: Меѓукултурни дијалози во XXI век, II дел/ Bolgarija – Makedonija – Slovenija: Medkulturni dialogi v 21. stoletju, II. del. Н. Субиото, Л. Димитров (съст.). София: Аз-буки, 91–100.
- [13] Старделов, Г., съст. (1998) Съвременни македонски поети. Прев. Н. Стефанова, П. Караангов, Б. Мисирков, Р. Леонидов, Й. Ефтимов. София: Български П.Е.Н център, Свободно поетическо общество.

- [14] Христова, И. (2015) Сръбската литература в България в периода след 1989 г. – рецепционни избори и рецепционни модели. Славистиката и българистиката днес: въпроси, идеи, посоки. Благоевград: УИ „Неофит Рилски“, 452–457.
- [15] Шопов, А. (2013) Раждането на словото. Прев. Р. Кисъв. Русе: Авангард принт.
- [16] Яус, Х. Р. (2017) Малка апология на литературната херменевтика. София: Център за семиотични и културни изследвания. Прегледано на 26.10.2023. <https://cssc-bg.com/downloads/expert/Jauss%20new.pdf>

**THE RECEPTION OF ACO ŠOPOV'S WORK IN BULGARIA
(in the context of the reception of Macedonian literature after 1990)**

Elena Daradanova

St. Kliment Ohridski University, Sofia

This paper comments the reception of Aco Šopov's poetry in Bulgaria in the context of the reception of the Macedonian literature after 1990. The tendencies of translation dynamics in Macedonian literature, genre and publication strategies are analyzed. The focus is put on the translation reception of Aco Šopov in the Bulgarian environment: published collection, presence in the specialized periodical and represented anthology volumes etc. The position of Šopov is emphasized in the process of forming the Bulgarian perception for the Macedonian contemporary literature, more precisely the Macedonian poetry.

Key words: *reception, Macedonian literature/poetry, Bulgaria, Aco Šopov.*